

1. Obiekt

M O S T W I S Z A C Y

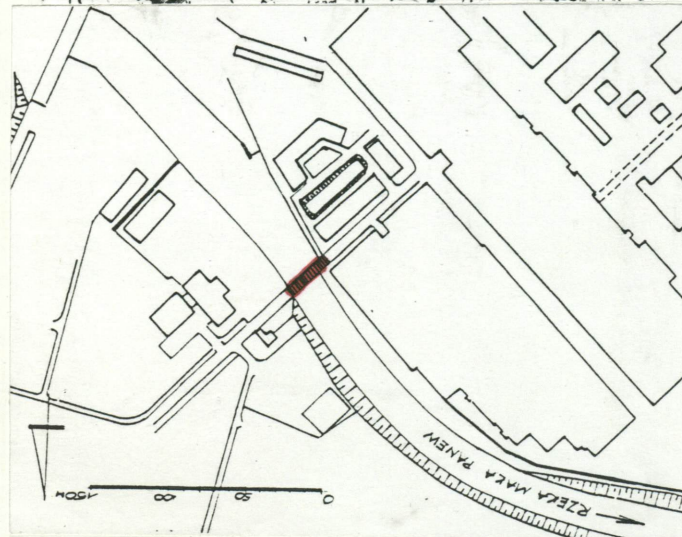
2. Czas powstania

1827

3. Miejscowość

O Z I M E K

11. Widok mostu od stron hut, neg. 400/499/4, widok ogólny mostu, neg. 600/655/6, sytuacja, orientacja

4. Adres

nad rz. Mała Panew
na terenie Hut "MAŁA PANEW"

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo opolskie

gmina Ozimek

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo opolskie

powiat Opole

8. Właściciel i jego adres

Huta "MAŁA PANEW" S.A.
46-040 Ozimek
ul. Kolejowa 1

9. Użytkownik i jego adres

Huta "MAŁA PANEW" S.A.
46-040 Ozimek
ul. Kolejowa 1

10. Rejestr zabytków

Nr 1340/69

data 1969

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu

Most wiszący na Małej Panwi w Ozimku - zbudowany w latach 1825-1827 - jest najstarszym, nadal użytkowanym mostem wiszącym w Europie. Z mostów wiszących starszym był jedynie, nieistniejący już most przez rzekę Pegnitz w Norymberdze - wzniesiony w 1824 r.

Do budowy mostu zużyto 115 610 funtów (75,0 t) odlewów i 28 380 funtów (18,4 t) stali. Nośność mostu przewidziano na 60 centuarów (4,2 kN). Odległość między pylonami wynosi dokładnie 100 stóp, długość pomostu między nabrzeżami (przyczółkami) 88 stóp i 3 cale, szerokość jezdni między barierami 17 stóp i 10 cali.

Rozwiązania konstrukcyjne elementów mostu wynikają z będących w tym czasie do dyspozycji materiałów i możliwości wykonawczych. Historia hutnictwa nad Małą Panwią sięga XV w. Wytapiano w piecach żelazo zdadne do kucia, tzw. "łupe", które przekuwano w młotowniach napędzanych kołem wodnym spiętrzonej rzeki Małej Panwi.

Huta w Ozimku istnieje od 1755 r. Żelazo produkowane w Ozimku było dobrej jakości i cieszyło się uznaniem na Śląsku i za granicą. Pod koniec XVIII wieku huta przestawiła się na produkcję konstrukcji stalowych oraz odlewów maszynowych i przemysłowych.

W 1825 roku przystąpiono do budowy mostu wiszącego przez Małą Panew. Po moście prowadziła droga z Opola do Dobrodzienia przez Ozimek. 26 września 1827 roku przeprowadzono próbę nośności mostu przepędzając przezeń 75 sztuk bydła zebranego z okolicznych wiosek.

Pylony mostu wykonano z płyt odlewanych w formie ściętych ostrosłupów azurowych. Ciężna, wieszaki i sworznie są odlewane lub kute. W konstrukcji mostu występują również elementy walcowane, jak dwuteowniki, blachy, kątowniki oraz ciężna z płaskowników. Most jest dziełem pracowników huty. Szczegóły konstrukcyjne i sposób podwieszenia pomostu opracował inspektor maszynowy Schottelius.

Most utrzymał materiał i konstrukcję z okresu budowy - stanowi unikatowy zabytek budownictwa mostowego na Śląsku i w Europie.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

Most położony przy bramie wjazdowej na terenie Huty "MAŁA PANEW". Przenosi drogę nad rzeką Mała Panew. Po moście prowadzony jest ruch pieszy.

Most jednoprzęsłowy wiszący ze ściągiem napinającym w poziomie jezdni, posadowiony prostopadłe do osi rzeki. Wykonany w konstrukcji stalowej - żeliwnej, zawieszony na masywnych żeliwnych pylonach.

Konstrukcja mostu. Światło mostu (w osi pylonów) wynosi 31,560 m. Rozpiętość między łożyskami podpierającymi pomost na przyczółkach - 27,73 m. Odległość od osi pylonów do osi zakotwienia pasów nośnych 20,30 m. Szerokość jezdni 3,15 m, obustronnych chodników po 1,25 m. Szerokość całkowita pomostu wynosi 6,50 m. Szerokość w osi barier 5,65 m.

Pomost. Pomost tworzą belki poprzeczne z dwuteowników walcowanych NP 300. Poprzecznice ułożone są w rozstawie co 1,60 m. Na poprzecznicach ułożona jest nawierzchnia z trzech warstw dyli drewnianych. Na dolnej krawędzi poprzecznic, w osi pylonów poprowadzono ciężna z płaskowników, które zakotwione są w ramie żeliwnej, zamocowanej w przyczółkach. Zadaniem ciężni napinających jest zabezpieczenie konstrukcji mostu przed nadmiernymi przemieszczeniami pionowymi występującymi pod działaniem obciążeń zmiennych.

Konstrukcja podwieszenia. Ustrój nośny mostu stanowi konstrukcja wisząca ze ściągiem napinającym w poziomie jezdni. Cztery pylony-słupy, ustawione na przyczółkach, są połączone poprzecznie na wysokości głowic azurową belką tworząc ozdobny wjazd na most. Na pylonach zawieszono są ciężna, które składają się z 3,20 m odcinków prętów o śr. 45 mm, łączonych za pomocą nakładek i sworzni (ogniwa łańcuchowe). Ciężna ułożone są według krzywej łańcuchowej i zakotwione są w komorze fundamentowej umieszczonej poniżej poziomu terenu. Na ciężnach podwieszono są wieszaki z pojedynczych prętów o śr. 35 mm, na których z kolei są zawieszono poprzecznice jezdni. Wieszaki (ciężna podwieszające) podwieszono są na przemian do górnego i dolnego łańcucha, sięgając ponad dwa przedziały kratownicy.

Pylony. Bramowe, azurowe pylony tworzą ozdobny wjazd na most. Pylony wykonane są z płyt odlewanych w formie ściętych, azurowych ostrosłupów. Płyty mają wzór układu kratowego, z ozdobną, wypukłą ramką i okrągłymi elementami na połączeniu krat. Płyty łączone są śrubami. Ciężar jednej płyty dochodzi do 2000 kg. Głowice pylonów łączy belka wykonana z odlewanych płyt. Nad głowicami pylonów umieszczono podparcia przegubowe ciężni konstrukcji wiszącej. Na belce poprzecznej, łączącej słupy pylonów utrwalono, jako relief w odlewie datę budowy mostu "1827" (od strony pomostu) i nazwę huty "MALAPANE"(od stron wjazdów).

Podpory. Przyczółki mostu licowane są kamieniem granitowym. Pylony mocowane są kotwami (żeliwnymi ściągamami) z fundamentami. Żeliwne kotwy spoczywają na 9 dębowych, wbitych w ziemię palach i obciążone są przez murowany z cegły mur.

Materiał. Ciężna, wieszaki i sworznie są odlewane lub kute. Przeprowadzone badania materiału płyt w pylonach wykazały, że zostały one wykonane z surowki fosforowej, określanej obecnie symbolem LF. W konstrukcji mostu występują również elementy walcowane, jak dwuteowniki, blachy, kątowniki oraz ciężna z płaskowników.

Parametry mostu. Odległość między pylonami wynosi 31,40 m (100 stóp), a rozpiętość między łożyskami podpierającymi pomost na przyczółkach - 27,73 m. Szerokość mostu jest równa 6,50 m. Ażurowe pylony, tworzące ozdobny wjazd na most posiadają wysokość 5,92 m.

14. Parametry mostu odległość między pylonami - 31,40 m rozpiętość między przyczółkami - 27,73 m szerokość mostu - 6,28 m szerokość jezdni - 3,15 m szerokość chodników - 2 x 1,25 m wysokość pylonów = 5,92 m wysokość od śr. wody do pomostu - 3,25 m	15. Powierzchnia użytkowa pomost - 174,10 m ² .	16. Przeznaczenie pierwotne Wisząc most drogowy	17. Użytkowanie obecne Kładka dla pieszych
18. Prace budowlane i konserwatorskie Brak informacji o pracach remontowych prowadzonych na moście przed 1945 r. Most utrzymał materiał i konstrukcję z okresu budowy. Od 1933 roku most został zamknięty dla ruchu kołowego i pełni funkcję kładki dla pieszych. W 1938 r. oddano do użytku nową bramę główną huty, a w miejsce przechodzącej przez teren huty drogi do Opola, zbudowano nową trasę okrążającą teren zakładu. W czasie eksploatacji wielokrotnie wymieniano drewnianą nawierzchnię (ostatni raz w 1992 roku). Stalowe i żeliwne elementy konstrukcji pokryte są powłokami malarskimi.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Stan zachowania konstrukcji nośnej mostu jest dobry. Nawierzchnia z dyli drewnianych (po wymianie) w stanie b. dobrym. Na żeliwnej konstrukcji płyt pylonów występują pęknięcia poprzeczne, przechodzące przez cały przekrój nośny naroży płyt. Na stalowej i żeliwnej konstrukcji występują lokalne ogniska korozji. W przyczółkach widoczne są ubytki w spoinach i luźne ciosy kamienne. Most wymaga prac konserwacyjnych.	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Most kwalifikuje się do objęcia ochroną prawną. Wpis do rejestru zabytków w 1969 r., jest w pełni uzasadniony. Most w Ozimku jest wybitnym zabytkiem z zakresu budownictwa inżynierskiego - jest to najstarszy most wiszący w Europie. Most w Ozimku jest nie tylko zabytkiem techniki, ze względu na ciekawy wystrój pylonów - również zabytkiem architektury i sztuki. - przeprowadzić prace konserwacyjne konstrukcji mostu i przyczółków, - przy wjeździe na most umieścić tablicę z informacją o wartościach zabytkowych mostu, - prace remontowe i konserwacyjne prowadzić pod nadzorem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

- Most wiszący nad rzeką Mała Panew, pojedynczy rysunek inwentaryzacyjny z 1958 r., w: archiwum Huty "MAŁA PANEW".

22. Bibliografia

- E. Vollhann, Nachrichten über die eisernen Brücke welche auf der Eisengieserei zu Gliwitz gegossen wurden, München 1893,
- Schultz, Die älteste Hängebrücke Europas, w: "Die Bautechnik" 1927 r., s. 143-145.
- E. Hitze, Gleiwitzer Eisenkunstguss, Breslau 1941.
- W. Herrman, Die alten schliesische Brücken, Dissertation TH Breslau, Fakultät für Bauwesen, 6 Juni 1942,
- S. O. Popiolek, Huta Małapanew 1755-1955 r. Komitet Obchodów Uroczystości 200-lecia Huty Małapanew w Ozimku, 1955 r.
- E. Śledziwski, Most na Małej Panwi, w: "Inżynieria i Budownictwo", Nr 3 z 1970 r., s. 120-122.
- J. Biliszczyk, J. Rabiega, Dwieście lat mostów żelaznych na Śląsku, w: "Inżynieria i Budownictwo", Nr 3 z 1996 r., s. 139-142.

23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

- Obraz olejny z końca XIX w., przedstawiający hutę "Małapanew" z mostem wiszącym, w: Sali Konferencyjnej Dyrekcji Huty.

24. Uwagi różne**25. Opracował: Program komputerowy karty - Word for Windows - BSiDZT S. Januszewski**

tekst mgr inż. Leszek Budych 25 listopad 1996 r.

plany, rysunki mgr inż. Leszek Budych 25 listopad 1996 r.

zdjęcia fotogr. mgr inż. Leszek Budych 15 listopad 1996 r.

miejsce przechowywania negatywów BSiDZT S. Januszewski

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO !

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)**27. Załączniki**

Nr 1/2 - dokumentacja fotograficzna

Nr 3/4 - dokumentacja rysunkowa

1. Miejscowość

O Z I M E K

2. Obiekt

MOST WISZĄCY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Dokumentacja fotograficzna Verte !

1. Pomost - cięgna i wieszaki, neg. 400/499/6
2. Wjazd na most z terenu huty, neg. 600/663/2
3. Pomost - nawierzchnia i bariera, neg. 600/664/4

Wkładkę założył: mgr inż. Leszek Budych 25 listopad 1996 r.

Miejsce przechowywania negatywów: BSiDZT S. Januszewski

4/6. Konstrukcja żeliwna słupa-pylonu, neg. 400/498/6, 400/499/1 i 600/664/1

1. Miejscowość

O Z I M E K

2. Obiekt

MOST WISZĄCY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Dokumentacja fotograficzna Verte !

1. Widok mostu z lewego brzegu - od strony dolnej wody, neg. 600/664/3,
2. Widok mostu z lewego brzegu - od strony górnej wody, neg. 600/666/6,
3. Belka poprzeczna spinająca pylon, neg. 400/499/5,

Wkładkę założył: mgr inż. Leszek Budych 25 listopad 1996 r.

Miejsce przechowywania negatywów: BSiDZT S. Januszewski

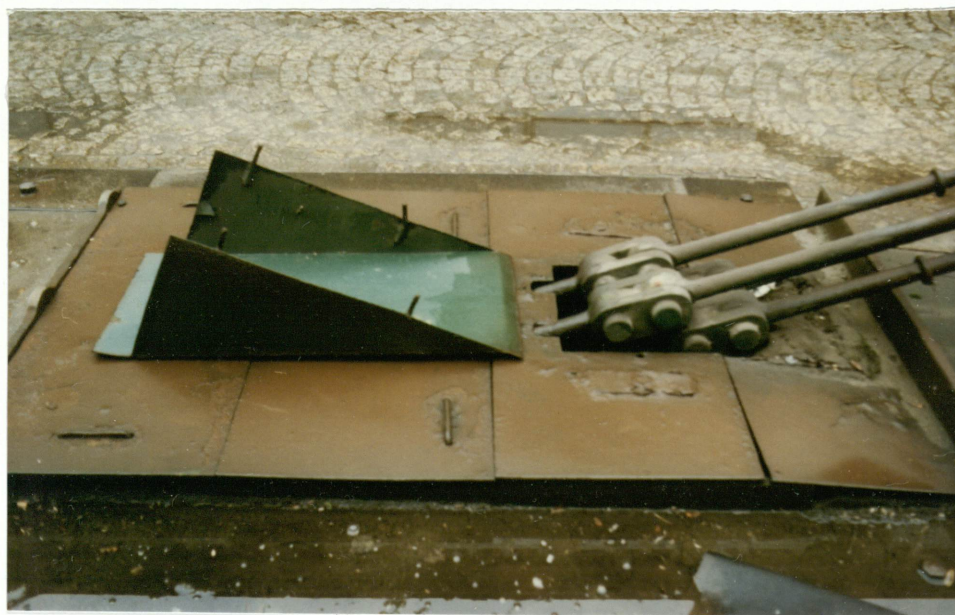
4. Słup pylonu i cięgna, neg. 400/499/3

5. Widok mostu od strony bramy wjazdowej na most, neg. 400/499/3

6. Konstrukcja zawieszenia wieszaka do cięgna, neg. 600/664/5

7. Wprowadzenie cięgna w fundament kotwiący - przykrycie, neg. 600/663/1

8. Żeliwne ogrodzenie i słup dawnej bramy wjazdowej na teren huty, neg. 600664/2

1. Miejscowość

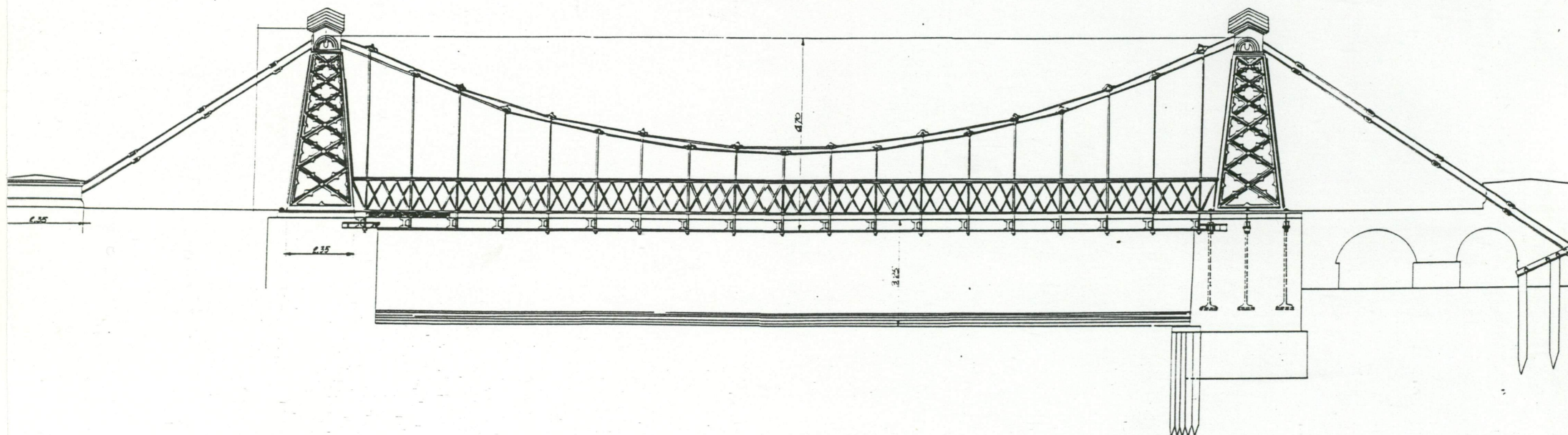
OZIMEK

2. Obiekt

MOST WISZĄCY

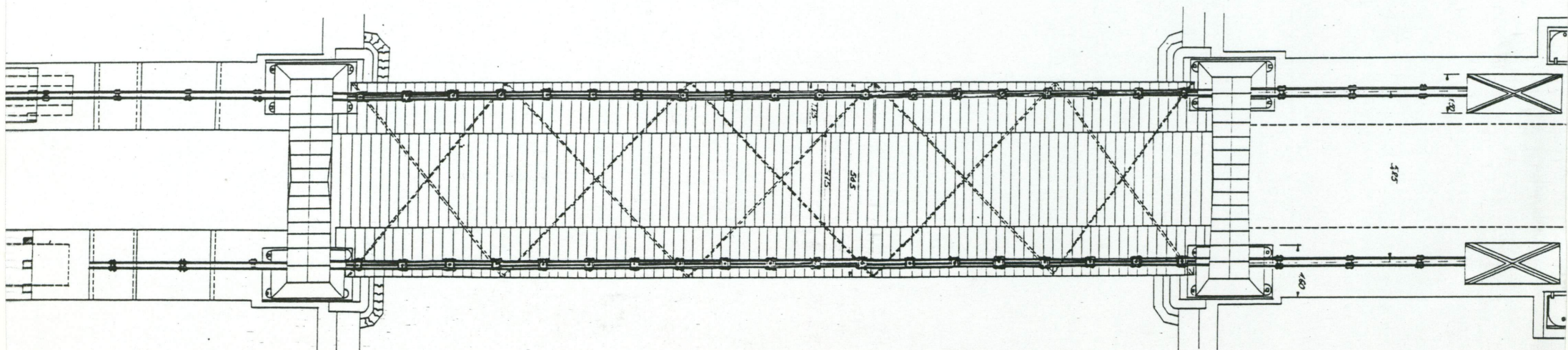
3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Dokumentacja rysunkowa Verte !

Wkładkę założył: mgr inż. Leszek Budych 25 listopad 1996 r.

Miejsce przechowywania negatywów: BSiDZT S. Januszewski

1. Miejscowość

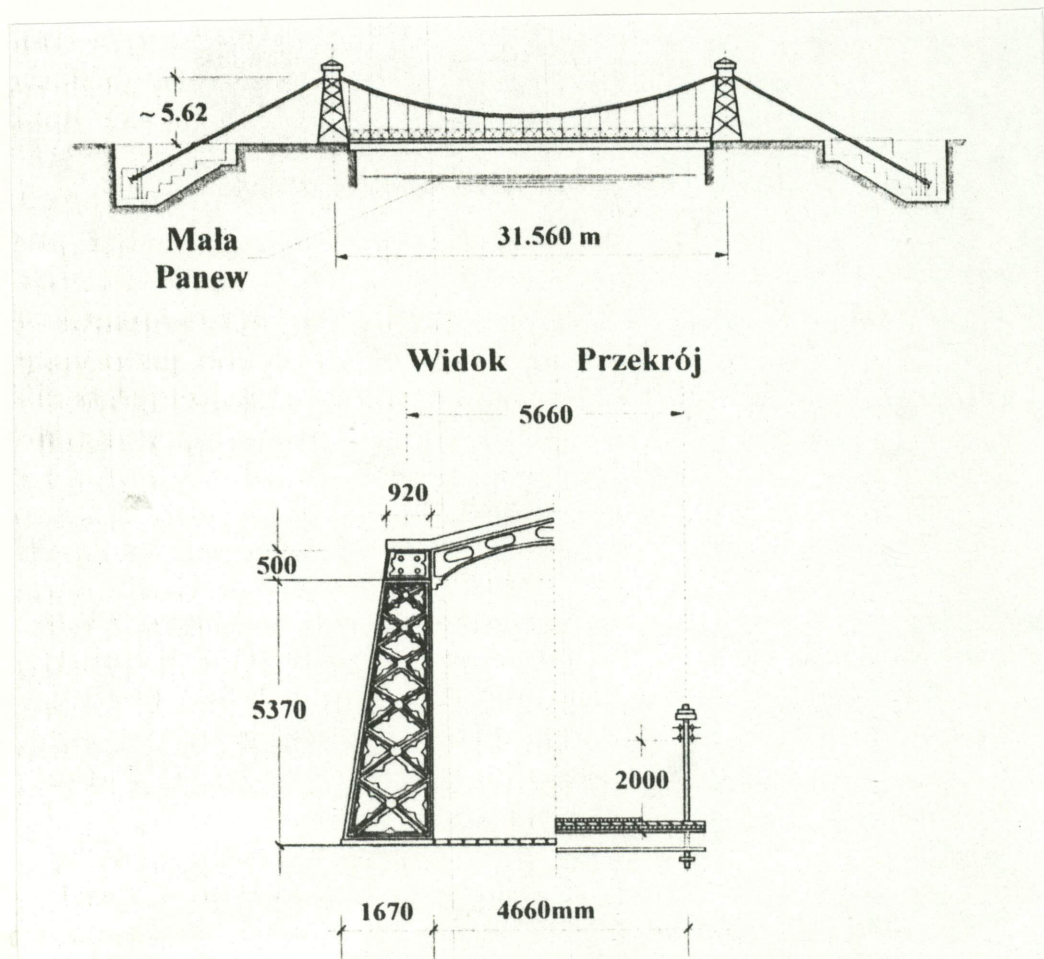
O Z I M E K

2. Obiekt

MOST WISZĄCY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Dokumentacja rysunkowa

Wkładkę założył: mgr inż. Leszek Budych 25 listopad 1996 r.

Miejsce przechowywania negatywów: BSiDZT S. Januszewski